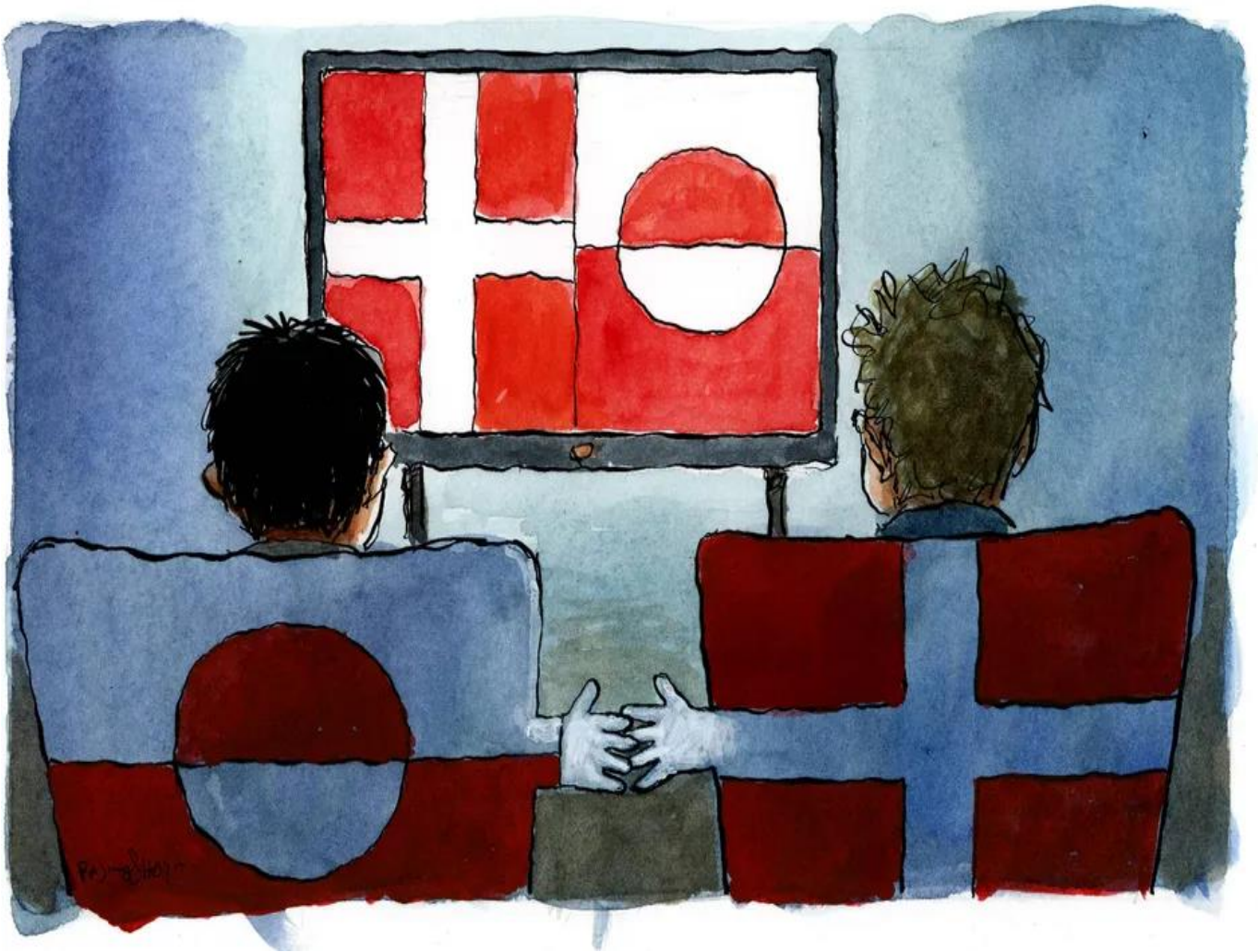

Diskrimination

Bachelorprojekt i undervisningsfaget Historie

V. læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole Afd. Carlsberg

Sommer 2024

Studerende:

Henriksen, Emil Tønne (laer205064)

Vejledere:

Henriksen, Gitte Funch

Runciman, Christina Naike

Antal anslag: 54271

Indholdsfortegnelse

• Indledning & problemformulering.....	4
• Metode	5
Kvalitativ metode.....	5
Semistrukturrede interviews	5
Læremiddelanalyse.....	6
• Præsentation af empiri	6
Interview personer:.....	6
Børnefaglig konsulent hos Foreningen Grønlandske Børn, Helle Skriver Andersen.	6
Lærerstuderende og grønlandere bosiddende i Danmark, Aksel.....	7
Overordnet historisk empiriske udgangspunkt.....	7
Overordnet diskuterende og reflekterende empiriske udgangspunkt	7
Nationalmuseets arktiske samling	7
• Teori	8
Diskrimination.....	8
Minoriteter og Majoriteter	8
Inklusion og Eksklusion	9
Proportionalitetssynspunktet.....	9
Historiebrugsdidaktik	9
Historiebevidsthed	9
Demokratisk dannelse – Wolfgang Klafki	10
Kildekritik.....	11
Anerkendelse	11
Skadessynspunktet	12
Urørlighedszonen.....	12
• Analyse.....	12
3500 kilometer hjemmefra, og ”på papiret” en del af flokken.....	13
Fordomme, uvidenhed, oplysning og krav.....	14
Til kamp mod diskrimination i undervisningsfaget historie.....	15
Historiebrugsdidaktik:	15
Historiebevidsthed:	15
Kildekritik:.....	16

Demokratisk dannelse:.....	16
Læremiddelanalyse.....	17
• Diskussion	19
Diskrimination og anerkendelse i sproget	19
”I Danmark er jeg Grønlander, og i Grønland er jeg dansker”	20
Positiv særbehandling og diskrimination	22
• Konklusion & perspektivering	24
Konklusion	24
Perspektivering	25
• Litteraturliste	26
• BILAG	29
BILAG 1 – Interview guide	29
BILAG 2 – Uddrag af interview med børnefaglig konsulent hos foreningen Grønlandske Børn, Helle Skriver Andersen	30
BILAG 3 – Uddrag af interview med lærerstuderende og grønlander bosiddende i Danmark.	32

Indledning & problemformulering

Med udgangspunkt i min egen uvidenhed om Grønland, var et forløb om Grønland, i faget historie på læreruddannelsen, en pinlig og selvransagende øjenåbner. Med ordet pinlig, skal forstås, at jeg indtil da ikke havde modtaget undervisning om Grønland, hverken i folkeskolen eller i gymnasiet, og derfor skammede jeg mig over min uvidenhed, da Danmark og Grønland deler en omfattende fælles historie (Færk, Winnie, 2016. Kapitel 3). Forløbet om Grønland blev på mange måder et personligt springbræt ind i Grønlandsk kultur og historie, og her stødte jeg gentagende gange på et specifikt ord: Diskrimination (Institut for menneskerettigheder, 2023a).

Diskrimination beskrives som værende ulovlig forskelsbehandling af mennesker på baggrund af faktorer som, blandt andet, kan tælle køn, etnicitet, religion eller seksuel orientering (Institut for menneskerettigheder, 2011b). Jeg har derfor, i kraft af min interesse for Grønland, fundet det interessant, hvilken rolle diskrimination både spiller i en specifik Grønlandsk kontekst, men også om der, hvis man ser bort fra modtagerens baggrund, er et strukturelt mønster i måden der bliver diskrimineret på, og om der derfor kan være en overordnet måde at håndtere diskrimination på?

Med henblik på Grønland, kan der tilføjes, at en undersøgelse, udarbejdet af børneråddet og Foreningen Grønlandske børn, peger på, at Grønlandske børn, som flytter fra Grønland til Danmark, oplever fordomme og mobning på baggrund af deres kulturelle ophav, og at det generelt er svært for disse børn at blive inkluderet i den danske folkeskole (Børneråddet, 2017). Ydermere kan Institut for menneskerettigheder, i samarbejde med De Grønlandske Huse i Danmark, berette om, at et flertal af grønlandske studerende på videregående uddannelser i Danmark, oplever negativ forskelsbehandling, fordomme fra medstuderende og eksklusion. (Institut menneskerettigheder, 2023c).

Min motivation for mine undersøgelser bygger på, at jeg som fremtidig historielærer gerne vil tilegne mig fagdidaktiske og pædagogiske værktøjer med henblik på at undgå diskrimination i min historieundervisning, og i mit generelle virke som lærer. Jeg har ydermere fundet definitionen af diskrimination yderst problematisk i forhold til samtlige af folkeskolens formålsparagraffer (Børne- og undervisningsministeriet, 2023a).

Mine undersøgelser i denne opgave vil have et gennemgående fokus på diskrimination af Grønlandske elever i danske folkeskoler, men da diskrimination er problematisk uanset hvem det går ud over, er min problemformulering ikke specifikt rettet mod Grønlandske børn. Jeg vil derimod bruge mine undersøgelser om diskrimination af Grønlandske børn til at tegne et mere generelt og

nuanceret billede af hvordan man bedst muligt kan håndtere, undgå og forebygge diskrimination af alle typer elever. Jeg vil ydermere have et overordnet historiefagligt fokus på elevernes historiebevidsthed og demokratiske dannelse.

Til sidst kan der tilføjes, at der vil blive undersøgt hvordan man kan forebygge og undgå diskrimination med både elever, lærere og skole som afsendere, og om diskrimination udelukkende er en dårlig ting?

På baggrund af ovenstående refleksioner og undersøgelser, er jeg kommet frem til følgende problemformulering:

- ”Hvordan kan man som lærer i undervisningsfaget historie forebygge og undgå diskrimination, og hvilke krav sætter det til lærers arbejde med henblik på at fremme elevernes historiebevidsthed og demokratiske dannelse?”

Metode

I dette afsnit vil der blive redegjort for hvilke metoder som er blevet brugt, i forbindelse med at samle empiri, og i mit generelle arbejde med at svare på problemformuleringen.

Kvalitativ metode

Jeg har i denne opgave arbejdet kvalitativt i mit arbejde med at samle empiri. Min kvalitative tilgang er blevet brugt, da jeg ser diskrimination som værende et komplekst emne, som der godt kan argumenteres for kan klarlægges gennem kvantitative spørgeskemaer, men som jeg dog mener, grundet kompleksiteten, skal belyses gennem mere dybdegående interviews med relevante personer inden for emnet.(Aarhus universitet, a.)

Semistrukturrede interviews

I mine interviews er der blevet gjort brug af den semistrukturrede interview metode, med en tilhørende interview-guide(Aarhus universitet, b).

Den semistrukturrede interview metode tager udgangspunkt i nogle bestemte spørgsmål som interviewer gerne vil have svar på fra respondenterne, men metoden tillader også, at samtalen ikke nødvendigvis behøver at kredse om de konkrete spørgsmål under hele interviewet. For at sikre sig at samtalen dog ikke tager en alt for uventet drejning, og at man, som interviewer lige pludselig, ikke kan komme tilbage til det konkrete emne, kan en interviewguide være et konstruktivt værktøj, med

henblik på, at man som interviewer opretholder en rød tråd i interviewet, og at man kommer hjem med nogle konkrete svar på sine spørgsmål.(Se bilag 1 for interview-guide).

Den semistrukturerede interviewmetode og min interview-guide, er fundet konstruktiv i forhold til mine undersøgelser, da begge respondenter her får mulighed for at udtrykke sig grundigt og velreflekteret. Jeg ønskede at give begge respondenter fuld ret til at tegne og fortælle i deres tempo om hvad de finder relevant i forhold til emnet diskrimination og mine spørgsmål, og mine overvejelser gik på, at eventuelle afstikkere fra emne og spørgsmål, kunne bidrage med en mere nuanceret vinkel.

Læremiddelanalyse

Loa Bjerre har udviklet en læremiddelanalyse til faget historie, med henblik på, at man som underviser, kan kvalitetssikrer historiefaglige didaktiske læremidler, før man tager det i brug i en undervisningskontekst(Bjerre, Lone, 2022). Jeg vil i denne opgave foretage en historiefaglig læremiddelanalyse af undervisningsmaterialet ”Fangerliv i Grønland”, som er udviklet af skoletjenesten på Nationalmuseet i år 2000(Uldall Jensen, Ulla, 2000).

I Bjerres analysemodel, har hun fokus på vigtigheden i at sætte spørgsmålstegn ved, hvordan fortiden og historien vinkles i et historiefagligt læremiddel. Jeg har fundet denne metode relevant for mine undersøgelser, da jeg ønsker at analysere et historiefagligt læremiddel med henblik på forebyggelse og undgåelse af diskrimination. Diskrimination er, som før beskrevet, uberettiget forskelsbehandling, og denne læremiddelanalyse giver mulighed for at undersøge om vinklingen af Grønlænderne i læremidlet leder op til diskrimination eller er berettiget, og hvorfor det i så fald kan være berettiget.

Præsentation af empiri

Interview personer:

Børnefaglig konsulent hos Foreningen Grønlandske Børn, Helle Skriver Andersen. Skriver Andersen er oprindeligt uddannet pædagog, og hun har arbejdet hos Foreningen Grønlandske Børn de sidste 13 år. Skriver Andersen har, i forbindelse med sit arbejde, besøgt samtlige byer i Grønland, hun har været med til at udvikle film og undervisningsmaterialer om tematikker i Grønland, og er overordnet set, meget passioneret hvad angår Grønland. Selve Foreningen Grønlandske Børn beskriver sig selv som værende en forening, med udgangspunkt i socialt arbejde med Grønlandske børn, både i Grønland og i Danmark. Det er vigtigt for foreningen, at de Grønlandske børn får en tro på egne evner og på dem selv, og det er uanset om det er i Grønland eller Danmark(Foreningen Grønlandske Børn, a).

Skriver Andersen er relevant for mine undersøgelser hvad angår diskrimination, da hun gav mig et dybdegående indblik i diskrimination af Grønlændere, og i særdeleshed Grønlandske børn, men ydermere mere tegnede Skriver Andersen også et generelt billede af hvilke strukturere og handlingsmønstre, som kan drive diskrimination i et samfund og på en skole.

Lærerstuderende og grønlænder bosiddende i Danmark, Aksel. Navnet Aksel er et dæknavn, da Aksel gerne vil være anonym. Jeg er naturligvis bekendt med Aksels identitet, og Aksel kan til hver en tid verificere deltagelse og udtalelser, hvis dette skulle blive nødvendigt for at portrættere opgavens validitet.

Aksel er født og opvokset i Nuuk i Grønland, men er gennem sin opvækst flyttet frem og tilbage fra Grønland til Rungsted i Danmark, grundet sin mors arbejde. Aksel har gået adskillige år i folkeskole og 1 år på efterskole i Danmark, men har taget sin gymnasiale uddannelse i Nuuk. Aksels forældre er henholdsvis fra Grønland, Far, og fra Danmark, Mor. Aksel identificerer sig selv som værende Grønlænder.

Aksel er relevant for mine undersøgelser, da han på egen krop, kan berette om massiv diskrimination i Danmark, på baggrund af hans grønlandske rødder og kulturelle ophav. Aksel beretter dog også om at have oplevet diskrimination i Grønland, med grønlændere som afsendere, da hans Mor er dansk, og da han derfor, i visse grønlænderes øjne, ikke er ”nok” Grønlænder.

Overordnet historisk empiriske udgangspunkt med henblik på Danmark og Grønlands fælles historie og relationelle forhold, tager udgangspunkt i bogen ”Undskyld? Kampen om Danmark og Grønlands fælles fortid”(Færk, Winnie, 2016). Denne bog er blevet valgt, da den arbejder ud fra, at vinklerne og fortolkningerne om den fælles historie er forskellige, og bogen portrætterer udvalgte og interessante vinkler og fortolkninger.

Overordnet diskuterende og reflekterende empiriske udgangspunkt i forhold til diskrimination, tager udgangspunkt i bogen ”Født og forbliver lige og frie? Om diskrimination og etik”(Lippert-Rasmussen, Kasper & Ryberg, Jesper, 2007). Denne bog er blevet valgt, da den nøgternt sætter fokus på diskrimination, og da den også sætter spørgsmålstegn ved om diskrimination udelukkende er negativt.

Nationalmuseets arktiske samling er blevet besøgt, for at blive klogere på lærermidlet ”Fangerliv i Grønland”(Uldall Jensen, 2000), og for at undersøge hvordan det Grønlandske folk er repræsenteret på museet, da lærermidlet, i mange tilfælde, bruges som introduktion til et skolebesøg i Den Arktiske Samling.

Teori

I følgende afsnit vil min valgte teori blive præsenteret.

Diskrimination

Mit teoretiske udgangspunkt i forhold til diskrimination stammer fra et begrebskatalog om diskrimination fra 2011, som er udarbejdet af Institut For Menneskerettigheder. Her beskrives diskrimination som værende ulovlig forskelsbehandling af mennesker på baggrund af, blandt andet, køn, etnicitet, handicap eller seksuel orientering (Institut for menneskerettigheder, 2011b). Indenfor begrebet diskrimination findes udvalgte underbegreber, som jeg har fundet relevante for mine undersøgelser:

- **Direkte diskrimination** finder sted, når en eller flere personer bliver forskelsbehandlet i forhold til andre personer, som står i samme situation. Det kan, for eksempel, være to klassekammerater som søger to ledige praktikpladser i samme supermarked og med eksakt samme ansøgning, men hvor den ene af disse to klassekammerater bliver afvist, på baggrund af sit arabisk klingende navn.
- **Indirekte diskrimination** er mere kompleks. Her tales der om, i teorien, neutrale regler, som dog alligevel rammer bestemte typer af personer. Det kan, for eksempel, være en lærer i faget madkundskab, som insisterer på at alle elever skal arbejde og smage på den mad som de laver. Et på papiret fornuftigt nok argument for elevdeltagelse, men som, ikke desto mindre, ender med at sætte, blandt andet, elever som ikke spiser udvalgte ting grundet deres tro, i en problematisk situation.
- **Institutionel diskrimination** beskrives som værende diskrimination som foregår gennem adfærd, politikker, systemer og processer i institutioner og organisationer. Denne form for diskrimination ses typisk gennem holdninger, fordomme, og værdier, og går typisk udover mindre grupper af personer som skiller sig ud fra flertallet i den pågældende institution.

Minoriteter og Majoriteter

Minoriteter betegnes, af Institut For Menneskerettigheder, som værende en mindre gruppe af mennesker, som adskiller sig fra størstedelen af et samfunds resterende borgere. Det kan være på baggrund af denne gruppes, for eksempel, kultur, religion eller sprog. Størstedelen af samfundets resterende borgere betegnes som værende Majoriteten. Det beskrives om Majoriteten, at Majoriteten i samfundet har et såkaldt ”normmonopol”, hvilket vil sige, at Majoriteten i samfundet styrer hvilke

normer som hersker i samfundet, og dermed ender grupper af folk som ikke følger disse normer, som minoriteter (Institut for menneskerettigheder, 2011b).

Inklusion og Eksklusion

Begrebet Inklusion handler om at alle er lige, og dermed skal alle også have lige rettigheder for at blive inkluderet i fællesskabet.

Eksklusion handler derimod om udelukkelse, og om at et stort fællesskab fratager et mindre fællesskab deres ret til at deltage i det store fællesskab (Institut for menneskerettigheder, 2011b).

Proportionalitetssynspunktet

Proportionalitetssynspunktet bliver af Kasper Lipert-Rasmussen i bogen "Født og forbliver lige og frie" beskrevet på følgende måde: "*Hvis en bestemt gruppe, der er udsat for eller har været udsat for diskrimination og som følge heraf er underrepræsenteret inden for attraktive stillingskategorier, bør vi gennem positiv særbehandling sikre en større og passende repræsentation af denne gruppe*" (Lippert-Rasmussen, Kasper & Ryberg, Jesper 2007, S.224).

Historiebrugsdidaktik

Historiebrugsdidaktik tager udgangspunkt i, hvordan at man som historielærer kan planlægge meningsfuld undervisning med sine elever i centrum. Det beskrives, at der ikke er nogen direkte og konkret måde at gribe læreprocesserne an på, hvilket placere et stort ansvar hos underviseren, med henblik på at imødekomme sine elever, og tage udgangspunkt i deres liv og hverdag. Eleverne skal ses som mennesker med masser af historie i rygsækken, i kraft af at deres hidtil levede liv, og dette skal historielæreren gøre eleverne opmærksomme på, da eleverne skal kunne relatere og se sig selv i historien (Faber, Sanne, Koop, Andreas, Lauta, Kirsten & Funch Gitte, 2022, S.21).

I arbejdet med historiebrugsdidaktik, må man først og fremmest forstå begrebet *Historiebevidsthed*.

Historiebevidsthed

Historiebevidsthed bliver beskrevet som værende menneskets bevidsthed om den historie man som menneske er rundet af. Det er ydermere også bevidstheden om, at man som menneske selv har mulighed for at påvirke historien i fremtiden, og, til sidst, bevidstheden om, hvordan små ting og episoder i nuet, også er og bliver historie.

Som før nævnt, er der ikke nogen udførlig manual i forhold til en god historiebrugsdidaktik, og derfor kan det også være svært, hvor man som lærer skal sætte ind, i forhold til arbejdet med elevernes historiebevidsthed og dermed også identitetsdannelse. Bernard Eric Jensen, som er Adjungeret

professor ved RUC og fremtrædende forsker inden for historiebevidsthed i Norden, har dog opstillet fire fokus punkter, man som historielærer kan bruge som pejlemærker i historieundervisningen, med henblik på at udvikle sine elevers historiebevidsthed:

- Personlig og kollektiv identitet
- Mødet med anderledes
- Sociokulturelle læreprocesser
- Interesse-, princip og værdiafklaring. (Faber, Sanne et al, 2022, S.22-23).

Demokratisk dannelse – Wolfgang Klafki

Historiebevidsthed har tit og ofte igennem i tiderne være flankeret af ønsker om samfundsmæssige forandringer, frigørelse og demokratisering: *”Vi mener, at det er vigtigt, at eleverne forholder sig til den verden, som de er en del af, med henblik på at blive i stand til at handle i den.”* (Faber, Sanne et al, 2022, s.25).

Ydermere venter der eleverne et demokratisk, og til tider komplekst, samfund på den anden side af skolen. Eleverne skal, ved hjælp af historiebrugsdidaktik, og et fokus på deres historiebevidsthed, klædes på til at blive dannede mennesker, som kan tage del i det omkringliggende demokratiske samfund. Dette fokus på demokratisk dannelse kan ydermere læses ind i folkeskolens formålsparagraffer (Børne- og undervisningsministeriet, 2023).

Den tyske didaktiker og pædagog Wolfgang Klafki udviklede i 1959 en dannelsese teori ved navn **kategorial dannelse** (Faber, Sanne et al, 2022, S.25-26). Teorien om den kategoriale dannelse bygger på, at mennesket er nødt til vide noget om den omkringliggende verden, for at kunne forstå og danne sig holdninger til denne omkringliggende verden. Dannelsese teorien betegnes af den grund som værende dobbeltsidig, og Klafki præsenterer derfor også to kategorier inden for dannelsese teorien, som er uundgåeligt forbundene og afhængige af hinanden:

- **Materiel dannelse** handler, som ordet indikere, om, hvilket materiale og stof man som lærer vælger at undervise sine elever i. Dette materiale er dannelsesprocessens faglige og materielle fundament.
- **Formale dannelse** tager udgangspunkt i elevernes kundskaber inden for at kunne bearbejde, reflektere, og forholde sig til det valgte materiale fra den materielle dannelsesfase.

Alt dette kan opsummeres til, at for at eleverne bedst muligt når den *kategoriale dannelse*, må man som lærer huske på vigtigheden i både at kunne vælge relevant materiale (*Materiel dannelse*), og at kunne klæde sine elever på til at kunne forholde sig til dette materiale (*Formale dannelse*).

Kildekritik

I arbejdet med historiske kilder, og i særdeleshed i arbejdet med, at man som lærer underviser sine elever i at forholde sig kildekritisk til valgt historisk materiale, kan man med fordel tage udgangspunkt i procesmodellen for historiebrugsdidaktik. Denne procesmodel består af otte faser, og i fase fire er fokus på, at eleverne skal søge kilder (Faber, Sanne et al, 2022, S.51).

Muligheder og mangler ved hele procesmodellen vil blive diskuteret yderligere til den mundtlige eksamen.

Der kan argumenteres for, at for at eleverne skal kunne og ville forholde sig kritisk til udvalgt historisk materiale, skal de klædes på til netop dette af deres historielærere. Denne procesmodel giver på mange måder eleverne frie tøjler i forhold til at arbejde med selvvalgte historiske problemstillinger, og i fase fire af procesmodellen, får eleverne sågar selv lov til at søge kilder frem, som de mener giver mening for dem og deres problemstilling (Faber, Sanne et al, 2022, S.54). Som før skrevet, ser man ud fra historiebrugsdidaktikken eleverne som historiebevidste og modne unge mennesker, som godt kan løfte opgaven og ansvaret om selv at undersøge problemstillinger med dertil selvvalgt kildemateriale, ud fra et demokratisk dannet perspektiv. Der kan derfor tilføjes, at det at kunne forholde sig kildekritisk ligger i forlængelse af at være i kontakt med sin historiebevidsthed og det at være demokratisk dannet. For ved at eleverne er i kontakt med disse to egenskaber, vil de også være i stand til at forholde sig kritisk, og udvælge kilder ud fra et reflekteret og nuanceret udgangspunkt. Kort opsummeret, lander elevernes kildekritiske egenskaber altså tilbage på hvorvidt historielæreren har været succesfuld med sin historiebrugsdidaktik eller ej.

Afslutningsvis kan der tilføjes, at kildekritik er et gennemgående tema, i forhold til elevernes kundskaber inden for kildearbejde, i de fællesmål for undervisningsfaget historie (Børne- og undervisningsministeriet, 2019b).

Anerkendelse

Hvad angår generel anerkendelse, og den menneskelige egenskab til at kunne anerkende et andet menneske, er der fire grundelementer som er værd at have for øje:

- Lytte

- Forstå
- Bekræfte
- Acceptere

Disse fire elementer er alle en del af processen hvad angår anerkendelse, og da det er en fundamental del af lærergerningen at uddanne og udvikle sine elever til at blive dannede borgere i et ligeværdigt og demokratisk samfund, er det vigtigt at kunne anerkende sine elever og lærer sine elever om hvordan man anerkender hinanden(Løw, 2019, S.69, 70, 71 & 72).

Skadesynspunktet

I bogen ”Født og forbliver lige frie? - om diskrimination og etik” bliver vi præsenteret for et skadesynspunkt, hvad angår hvornår sprogbrug kan være diskriminerende og skadeligt(Lippert-Rasmussen & Jesper Ryberg, 2007, S.224). Synspunktet er et etisk kompas, og forudsætter, at man ikke bør udtrykke sig på måder som skader andre, hvilket, igen forudsætter, at man tænker sig om en ekstra gang inden man udtaler sig. Skadesynspunktet bliver betegnet som værende komplekst, da det kan tolkes som værende en indskrænkelse af ytringsfriheden, og det betegnes ydermere, at man er skadet, når udtalelser har negative konsekvenser for modtagerens trivsel og/eller velvære.

Urørlighedszonen

Alle mennesker har en urørlighedszone.

Urørlighedszonen kan forklares som værende en privat zone, som andre mennesker ikke skal træde ind i, og hvis dette sker, opfattes det typisk som værende en ubehagelig krænkelse af privatlivet. Det kan, for eksempel, være upassende spørgsmål og lign.

Krænkelser af **urørlighedszonen** afhænger af relationer. Hvad angår relationer mellem voksne mennesker, krænkes urørlighedszonen sjældent, da disse relationer, er hvad man vil betegne som værende ligeværdige. En lærer-elev relation er som udgangspunkt derimod ikke ligeværdig, og her ses det oftere at elevers urørlighedszoner overtrædes(Holck Bækgaard, Birgitte, Bækgaard, Henrik & Kallesø, Dorete, 2019, kapitel 6, S.6.5).

Analyse

Analysen vil være delt op i forskellige afsnit med hver deres tilhørende overskrift.

3500 kilometer hjemmefra, og ”på papiret” en del af flokken

Da Aksel flytter med sin Mor og sine søskende fra Nuuk i Grønland til Rungsted i Danmark, ændre hans hverdag sig markant. Aksel går på dette tidspunkt i 2.klasse, og han skal starte i den lokale skole hurtigst muligt. Mødet med sine nye klassekammerater bliver en voldsom oplevelse, og der er ingen som tager hånd om den mobning og ekskludering Aksel de efterfølgende år bliver udsat for.

Der kan argumenteres for, at Aksel bliver udsat for direkte diskrimination af sine klassekammerater, grundet deres ekskludering af ham fra fællesskabet, da han skiller sig ud fra majoriteten i klassen. Der kan også argumenteres for, at der finder institutionel diskrimination sted, da man fra skolens side, ingen strategi har i forhold til at tage godt imod elever som Aksel. Ydermere ses en mere indirekte diskrimination af Aksel ved, at lærerne ikke har klædt deres elever på til at der kommer en ny elev som Aksel, hvilket kan tilskrives som værende resultat af den institutionelle diskrimination, med skolen som afsender.

Med ”elever som Aksel”, menes der, at Aksel kommer fra Grønland. Grønland er en del af Rigsfællesskabet, og dermed ses, ifølge Aksel, elever fra Grønland, som værende danske. Der kan argumenteres for at synet på grønlandske elever som værende danske, som udgangspunkt er en god ting, da man derved ser de grønlandske elever som værende ligeværdige med de danske, men sådan fungerer det, ifølge Aksel, på ingen måde i praksis.

Aksel er på papiret en del af majoriteten grundet sit danske pas, men han bliver stadig massivt diskrimineret på baggrund af sit grønlandske ophav, da der, hvis man ser bort fra papiret og passet, i praksis, er stor forskel på om man er opvokset i Rungsted eller Nuuk.

Helle Skriver Andersen tilskriver sig Aksels vinkel på denne problematik, og tilføjer, at lige netop integrationsproblemet er yderst problematisk, hvad angår diskrimination af Grønlandske børn i danske skoler. De Grønlandske børn bliver behandlet som var de født og opvokset i Danmark, og det skaber grobund for mistrivsel hos disse børn, da mange af dem har brug for ekstra indsatser hvad angår generel integration og støtte til det faglige såvel som det sociale.

Skriver Andersen henviser til ”Nuan indsatsen”, som er et tilbud for Grønlandske familier i Danmark, og indsatsen er tilmed støttet af Socialstyrelsen(Foreningen Grønlandske Børn, b). Denne indsats yder hjælp til Grønlandske familiers, blandt andet, første møde med institutioner og skoler i Danmark, og de arrangerer ydermere sociale arrangementer for børnene. Skriver Andersen beskriver at denne indsats har været konstruktiv i forhold til at hjælpe de Grønlandske børn med at starte i danske skoler,

men afslutningsvis beskriver hun dog også, at den manglende integration, og deraf diskriminationen, af de Grønlandske elever, er for massiv til at det er en opgave som de ene og alene kan løse, og at der derfor skal tiltag til fra højere instanser som, blandt andet, undervisningsministeriet.

Fordomme, uvidenhed, oplysning og krav

Aksel beskriver at mobningen, blandt andet, byggede på de danske elevers fordomme om Grønlændere. ”Er du født i en iglo?” og ”Får du havregryn med guldøl til morgenmad?” er alle kommentarer som Aksel har måtte lægge ører til, og der kan tilmed tilføjes, at ordet ”Grønlænderstiv” er optaget i den danske ordbog, hvor det beskrives som værende slang for at være stærkt beruset, dog efterfulgt af en sprogbrugs advarsel om, at ordet er problematisk, da det bygger på en stereotyp af Grønlændere(Den Danske Ordbog).

Med ordet ”Grønlænderstiv” i ordbogen, kan der tilskrives, at Aksel ikke er alene om sine oplevelser, og at ordet kan tilskrives som værende et tegn på netop danskernes fordomme, hvad angår Grønland i al almindelighed. Aksel peger på, at han gerne havde set, at klassekammeraterne vidste noget mere om Grønland og dermed hans baggrund, da han startede i sin nye danske klasse.

Skriver Andersen og Foreningen Grønlandske børn har længe kæmpet for lige netop Aksels ønske om mere oplysning om Grønland og Rigsfællesskabet ude på skolerne(Børneråddet, 2017). I 2018 var de, sammen med blandt andre Ungdommens Røde Kors og Operation Dagsværk, afsendere på et borgerforslag, som krævede at undervisning i Grønland og Rigsfællesskabet skulle være en integreret del af folkeskolens dannelsesgrundlag, og at det skulle indgå i de fælles mål for fagene dansk, historie, samfundsfag og natur/teknik(Turnowsky, Walter, 2018).

Borgerforslaget fik 2331 underskrifter(Folketinget, 2019), og da et borgerforslag skal have mindst 50000 underskrifter for overhovedet at blive fremstillet som beslutningsforslag i folketinget, kan de relativt få underskrifter tilskrives, at majoriteten af danskerne ikke finder Grønland relevant eller interessant. Her vil man så ydermere kunne argumentere for, at majoriteten af danskernes holdning til Grønland netop skyldes den manglende undervisning i folkeskolen, og generel oplysning om Grønland og Rigsfællesskabet i al almindelighed. Som før skrevet ønskede Skriver Andersen og Foreningen Grønlandske børn, at en højere instans, som f.eks. undervisningsministeriet, tog problematikkerne hvad angår diskrimination og integration af Grønlandske børn alvorligt. Det kan der argumenteres for at der er blevet gjort nu, for fra skoleåret 2023/24 indtrådte Rigsfællesskabet og Holocaust i folkeskolens historiekanon(Børne- og undervisningsministeriet, 2023c).

Skriver Andersen er overordnet set positivt stemt over for at rigsfællesskabet, og i særdeleshed Grønland, nu indtræder i historiekanon, men hun giver også udtryk for kompleksiteten i at få implementeret et emne som dette i historieundervisningen, og hun forudser at det bliver en lang, men, ikke desto mindre, vigtig proces. Der kan, ud fra Skriver Andersens udtalelser om Grønlands indtræden i historiekanon, argumenteres for, at Grønlandske elever som Aksel med tiden vil opleve inklusion, og ikke eksklusion, af majoriteten af klassefællesskabet.

Ydermere er det værd at tilføje, at Rigsfællesskabets indtræden i historiekanon er fra det igangværende skoleår(2023-24), hvilket gør det svært at analysere sig frem til om det har hjulpet eller ej, da der kan argumenteres for, at man først vil kunne se effekten af netop dette efter mange år.

Til kamp mod diskrimination i undervisningsfaget historie

På trods af at Skriver Andersen og Foreningen Grønlandske Børn tidligere og stadig ønsker, at Grønland bliver en mere integreret del af folkeskolens dannelsesgrundlag, og at det skulle indgå i op til flere forskellige undervisningsfags fællesmål, anerkender Skriver Andersen, at man jo skal starte et sted, og i dette tilfælde, er det altså i undervisningsfaget historie. Skriver Andersen udtaler at undervisningsfaget historie har gode forudsætninger for at forbygge og undgå diskrimination af ikke bare Grønlandske elever, men af alle minoritets elever, da der i undervisningsfaget historie er mulighed for at undervise og danne sine elever til ligeværd og respekt for forskelligheder.

Jeg vil nu, ved hjælp af tidligere i opgaven beskrevet historiedidaktisk teori, redegøre for hvordan man kan tilrettelægge, forebygge og undgå diskrimination i historieundervisningen:

Historiebrugsdidaktik: Med henblik på en konstruktiv historiebrugsdidaktik, skal man som lærer have et overordnet udgangspunkt i sine elevers verden og dagligdag. Med henblik på at undgå diskrimination, kan der argumenteres for, at et fokus på ligheder frem for forskelligheder, med henblik på undervisning om de forskellige kulturer som er repræsenteret i klassen af minoritets elever, er et godt sted at starte. Elevernes historiebevidsthed kan bruges til netop arbejdet med ligheder kontra forskelle.

Historiebevidsthed: Det kan som lærer være problematisk at arbejde ud fra et synspunkt omkring, at der i en klasse findes majoritets- og minoritets elever, da alle elever som udgangspunkt er ligestillede. Ikke desto mindre, kan der argumenteres for, at en anerkendelse af denne opdeling, kan bruges som redskab til at bygge bro mellem majoritets- og minoritets elever, og dermed i fællesskab udvide alle elevers historiebevidsthed, og oplevelser af ligheder fremfor forskelle.

I arbejdet med elevernes historiebevidsthed, kan der argumenteres for, at et godt sted at starte kunne være ved at arbejde med elevernes personlige og kollektive identitet. Med henblik på forebyggelse af diskrimination, kan man med fordel her kigge på, hvordan eleverne ser sig selv i den klasse, som de er en del af, og efterfølgende i fællesskab fører en åben dialog i klassen om, hvorvidt de til daglig gør nok for at bidrage til at der kollektivt er en god og tryk stemning, eller om de kunne gøre mere for at inddrage alle i fællesskabet. Historiebevidstheden er, blandt andet, ydermere mødet med det anderledes og fremmede, som til dels kan virke skræmmende, men som, ikke desto mindre, også er med til at udvide deres horisont og historiebevidsthed. Et tænkt eksempel på arbejdet med elevernes historiebevidsthed kunne være, at man som lærer så muligheder fremfor begrænsninger i det faktum at en ny elev med, for eksempel, minoritetsbaggrund starter i klassen.

I et forløb om rigsfællesskabet, giver en elev som Aksels indtræden i klassen helt nye muligheder for at nuancere og arbejde med elevernes historiebevidsthed, da der kan argumenteres for, at man derved har en kilde, i forhold til lige netop det som der bliver undervist i. Ved at lade en elev som Aksel komme til orde, vil man ydermere kunne nedbryde eventuelle fordomme, og få sine elever til at reflektere over lige netop disse fordomme, hvilket der kan argumenteres for er en konstruktiv historiebevidsthedsudvidende proces.

Dog skal her tilføjes, at man som lærer har fokus på ikke at udstille sine elever og dermed påtvinge dem rollen som værende klassens, for eksempel, ”Grønlænder”, ”Muslim” eller ”Jøde”. Lader man minoritets elever komme til orde, kan der altså argumenteres for at det må og skal være på disse elevers egne præmisser, da man ellers kan risikere at bryde unødvendige grænser hos dem.

Kildekritik: Hvis man nu ser bort fra bruge minoritets elever som kilder, er det naturligvis ydermere værd kigge på elevernes generelle arbejde med at forholde sig kildekritiks til udvalgt såvel som selvvalgt materiale. Hvis eleverne får frie tøjler til at finde kilde i arbejdet med at løse en historisk problemstilling, forudsætter det, at eleverne er klædt på til netop dette. For at undgå diskrimination i arbejdet med kildekritik, kan der relativt kort argumenteres for, at det i virkeligheden afhænger af om ens elevers historiebevidsthed og generelle dannelse er veludviklet eller ej. Hvilket bringer os videre til næste og sidste punkt.

Demokratisk dannelse: Der kan argumenteres for, at demokratisk dannelse, på mange måder, handler om at kunne forholde og udtrykke sig velreflekteret, og om at ens elever tilegner sig egenskaber til at kunne deltage konstruktivt i undervisningen såvel som i det samfund som omgiver dem. Da diskrimination typisk bygger på faktorer som fordomme, kan der argumenteres for, at diskrimination

bestemt ikke kommer fra et demokratisk dannet perspektiv, da man, hvis man er demokratisk dannet, typisk danner sine holdninger og handlinger ud fra et velreflekteret og faktisk grundlag. I arbejdet med demokratisk dannelse, og at forebygge og undgå diskrimination i historiefaget, kan man med fordel gøre brug af Wolfgang Klafkis dannelsesteori om *kategorial dannelse* (Faber, Sanne et al, 2022, S.25-26).

Som før beskrevet, er denne dannelsesteori to siddet. Hvad angår den *materielle dannelse*, kan der argumenteres for at det forudsætter, at man som lærer vælger undervisningsmateriale som er nuanceret og forholde sig til flere forskellige historiske vinkler på samme emne. På den måde bliver eleverne eksponeret for, at tolkninger på historiske begivenheder kan være forskellige, og derved kan de arbejde sig videre mod den *formale fase*, hvor eleverne kan bearbejde og forholde sig til det udvalgte undervisningsmateriale. Eleverne skal præsenteres for mange forskellige vinkler gennem den *materielle fase*, men der kan samtidig argumenteres for vigtigheden i, at læreren er meget tydelig omkring, at disse vinkler ikke nødvendigvis er korrekte. Den *formale fase* bygger altså på et veloplyst grundlag om historiske kilder, og her er det lærerens opgave at danne sine elever til at kunne forholde sig til, hvad som er rigtigt og forkert. Der kan afslutningsvis argumenteres for, at demokratisk dannelse kan koges ned til hvorvidt man er en god klassekammerat eller ej, da vigtigheden i at møde sine klassekammerater med respekt, og ikke diskrimination, kan være en essentiel faktor i en velfungerende skoleklasse såvel som i et demokratisk samfund.

Afslutningsvis kan der altså argumenteres for, at hvad angår historiebrugsdidaktik, forudsætter de forskellige historiebrugsdidaktiske teorier hinanden. De har svært ved at stå alene, men der kan argumenteres for at de i fællesskab er gode værktøjer til at forebygge og undgå diskrimination.

I arbejdet med at planlægge undervisning i undervisningsfaget historie, kan man hive materialer og læremidler ind, for netop at sætte en konstruktiv historiebrugsdidaktik i spil i undervisningen, men i første omgang er det vigtigt at man undersøger om disse materialer, kilder og læremidler er konstruktive og relevante.

Lærermiddelanalyse

Jeg vil nu foretage en lærermiddelanalyse af læremidlet/undervisningsmaterialet ”Fangerliv i Grønland”(Uldall Jensen, Ulla, 2000), ved hjælp af Loa Bjerres analysemodel til historiefaglige didaktiske læremidler (Bjerre, Lone, 2022)

Analysen vil fremgå i punkt form, og den følger Bjerres analytiske punktforms rækkefølge kronologisk:

1. Lærermidlet er umiddelbart yderst informativt hvad angår Grønlands fortid, mere specifikt i 1800-tallet, og til dels nutid. Fokus er rettet mod de geografiske og biologiske forhold, og hvordan at Grønlænderne gennem tiderne har tilpasset sig og overlevet i det barske klima. Der kan argumenteres for at det overordnede nøglespørgsmål for lærermidlet adressere fangerlivet i Grønland anno 1800-tallet, og her er det op til læreren selv at beslutte om det skal bruges i et større forløb om Grønland eller som indledning inden et besøg på Nationalmuseet. Et kort afsnit beskriver livet i Grønland ved årtusindeskiftet, da undervisningsmaterialet er fra 2000, og her kan man sætte spørgsmålstejn ved om undervisningsmaterialet måske skulle opdateres, da nationalmuseets nuværende arktiske samling, bliver præsenteret ved sit tidligere navn, nemlig den Eskimoiske samling (Ritzau, Politikken, 2020).
2. Grønlandske mænd, kvinder og børn præsenteres alle som væsentlige aktører i lærermidlet. Med henblik på fokuset om fangerlivet i Grønland, er der ikke udeladt noget væsentligt, men en interessant vinkel kunne være at få præsenteret andre aktører i Grønland i 1800-tallet.
3. Fortidsvinklens kvalitet er til dels repræsentativ, da eleverne møder Grønlænderne og deres kultur, men der kan sættes spørgsmålstejn ved identifikationsvinkelen for eleverne, da fangerlivet i Grønland er så fjernt fra elevernes hverdag. Her kan man som lærer dog kigge på ligheder, som at de Grønlandske børn også legede og spillede spil, og med tiden begyndte at gå i skole.
4. Sammenligningen mellem fortid og nutid i lærermidlet er slående, da det moderne Grønland præsenteres som havende mange ligheder med Danmark, men det bliver på intet tidspunkt præsenteret hvordan disse ligheder er opstået. Grønland og Danmarks fælles fortid bliver ikke præsenteret for eleverne i lærermidlet, hvilket er problematisk, da sammenligningen mellem fortid og nutid bliver unuanceret og kompleks.
5. Det er til dels muligt for eleverne leve sig ind i fortiden som fanger i Grønland, da lærermidlet er yderst informativt, men da der ikke er et eneste konkret vidnesbyrd fra Grønlænderne selv, som for eksempel et brev eller en udtalelse, bliver det generelle fortidsblik ikke repræsentativt.
6. Dette punkt afhænger i første omgang af elevernes forudindtagede viden om Grønland. Hvis de intet vidste om Grønland inden, er det svært at skifte et perspektiv som ikke har

eksistereret. Med det sagt, er det igen værd at hæfte sig ved manglen af viden om hvordan at Grønland gik fra fanger samfund til moderne og dansk sammenligneligt samfund. Hvis eleverne derimod havde haft et overordnet forløb om Danmark og Grønlands fælles historie inden dette læremiddel om fangerliv i Grønland i 1800tallet, ville de kunne danne et perspektiv skifte på et oplyst og reflekteret grundlag.

Der kan argumenteres for at læremidlet kommer i mål med hvad som er hensigten, nemlig at informere om fangerliv i Grønland anno 1800-tallet, men der er problematiske vinkler i at det ikke har fulgt med resten af udviklingen på nationalmuseet, og at en perspektivering fra fortiden til nutiden i dette læremiddel er malplaceret, da der mangler historisk perspektiv på hvordan Grønland er blevet til hvad Grønland er i dag. Hvad angår om læremidlet er relevant eller irrelevant i arbejdet med at undgå diskrimination, kan der argumenteres for at læremidlet godt kan bruges i et forløb om Grønland, men at det forudsætter et mere bredspektret perspektiv, hvad angår Grønlands historie, og Grønland og Danmarks fælles fortid.

Diskussion

Diskussionen vil være delt op i forskellige afsnit med hver deres tilhørende overskrift.

Diskrimination og anerkendelse i sproget

I Danmark har vi ytringsfrihed, hvilket betyder, som ordet antyder, at alle borgere i Danmark må ytre og udtrykke sig som de vil (Folketinget, 1953b). Med henblik på diskrimination bliver ytringsfriheden et relativt komplekst begreb, da der kan være forskellige holdninger i forhold til hvornår udtalelser er diskriminerende eller ej. Når Aksel forklarer omkring mobning på baggrund af sine Grønlandske rødder, kan der tales om direkte diskrimination, hvilket de fleste ville tolke som værende negativt, da Aksel selv giver udtryk for ubehageligheden ved denne mobning. Det kan dog diskuteres hvorvidt det er diskrimination, når minoritetslever er udsat for indirekte og institutionelt diskriminerende udtalelser, da grænserne for diskriminerende sprogbrug i disse indirekte og institutionelle tilfælde er mere slørede.

Skadesynspunktet kan være et værktøj til at undgå diskriminerende sprogbrug. Som lærer og skole, i arbejdet med at undgå indirekte og institutionelt diskriminerende sprogbrug og adfærd, kan det dog diskuteres hvorvidt at **skadesynspunktet** er den rette løsning på problemet, da man er nødt til at gå på kompromis med egne holdninger, for at imødekomme andres ve og vel (Lippert-Rasmussen & Jesper Ryberg, 2007, S.224). Når Aksel giver udtryk for at han finder de andre elevers udtalelser

diskriminerende og ubehagelige, er det ikke svært at tilslutte sig skadesynspunktet, og efterfølgende gøre sit bedste for at sætte en stopper for netop disse udtalelser. Grænserne for hvornår udtalelser skader personers velvære og trivsel kan dog være svingende, og her kan det diskuteres hvorvidt at skadesynspunktet generelt er en god ting eller blot en katalysator for en større værdidebat på lærerværelset om ytringsfrihed og retten til at bruge bestemte ord.

At elever som Aksel oplever sine klassekammeraters udtalelser som værende diskriminerende, kan man ikke tage fra ham, og derfor er det værd at diskutere om man via andre virkemidler kan undgå udtalelser som disse, uden at det fører til en større konflikt på skolen, hvad angår indskrænkninger af ytringsfriheden.

Når minoritetselever føler sig sprogligt diskrimineret af sine klassekammerater, lærere og skole, kan der argumenteres for, at deres **urørlighedszone** krænkes, hvilket er problematisk, da de derved kan miste alt tillid til dem som i virkeligheden skal skabe tryghed, hvis denne zone krænkes nok gange. Derfor kan en mere **anerkendende** skolepraksis, med fokus på at hjælpe alle slags elever, på trods af forskelligheder, være et godt værktøj til at undgå diskrimination i sproget, og dermed krænkelser af visse elevers **urørlighedszoner**. At kunne anerkende, handler om at kunne lytte, forstå, bekræfte og acceptere, og derved behøver man ikke nødvendigvis at gå på kompromis med sine egne holdninger til hvad man må sige og ikke sige, men man anerkender derimod at der er forskellige holdninger til netop dette, og at visse udtalelser kan gøre visse personer kede af det. Det kan altså diskuteres hvilke værktøjer som er mest konstruktive i arbejdet med at undgå diskriminerende sprogbrug, men der kan argumenteres for at en overordnet egenskab til at gå anerkendende til hinanden med respekt og dialog, kan være med til at alle føler sig hørt og set, og derved mindske diskrimination mod og af elever, såvel som lærere og skole.

”I Danmark er jeg Grønlænder, og i Grønland er jeg dansker”

Aksel har en grønlandsk far, og en dansk mor, hvilket taler ind i et komplekst diskriminationskompleks, som også Skriver Andersen, betegner som værende dybt problematisk. Komplekset bygger på, at Aksel, i visse kredse i Grønland, ikke er ”nok” grønlander, og, i visse kredse i Danmark, ikke er nok dansker. Aksel identificerer sig selv som værende grønlander, og derfor er problematikken om hvorvidt han er ”nok” dansker eller ej, ikke så vigtig i denne kontekst. Det er derimod interessant at diskutere det problematiske i hvilke identitets problemer det kan give et ungt menneske, når vedkommende bliver diskrimineret og holdt ud af, hvad som vedkommende selv mener og føler, er sine egne.

Med anbefaling af Skriver Andersen, bliver identitetsspørgsmålet om hvor man hører til, og om man er ”god nok”, ydermere beskrevet af Christian Ulloriaq Jeppesen i P3 podcasten ”Qaullunaaq – hvad er jeg?”. Podcasten beskriver hvordan, at Jeppesen, som mange andre unge i Nuuk, ikke taler Grønlandsk, at han generelt føler sig som en fremmed i sit eget land, og hvordan at alt dette kan spores 300 år tilbage i tiden(DR, 2022).

Når Jeppesen og Aksel kan føle sig som fremmede i deres eget land, kan det diskuteres hvorvidt diskrimination avler diskrimination. Som tidligere beskrevet, viser adskillige rapporter, undersøgelser osv., at mange Grønlandske børn og unge oplever diskrimination i mødet med Danmark og danskerne, og det kan diskuteres hvorvidt denne diskrimination i nogle tilfælde er så massiv, at man som ung Grønlænder, i sidste ende, får nok, og retter en generel vrede mod alt som klinger dansk. Dette retfærdiggør ikke at Aksel eller Jeppesen bliver diskrimineret på baggrund af hver deres, ifølge visse mennesker, grønlandske mangler, men det kan være med til at forklarer, at alle mennesker har en grænse for hvornår nok, er nok, og at nogle mennesker efterfølgende har brug for at kanalisere sin vrede og frustrationer et specifikt sted hen.

Men avler diskrimination i virkeligheden diskrimination?

Aksel identificerer sig selv som værende Grønlænder, og han er, på trods af at han bor og lever i Danmark, en del af en specifik gruppe unge Grønlændere, som stolt dyrker deres kulturelle historie, hvilket, blandt andet, kan ses på traditionelle inuittatoveringer i ansigtet, en insisteren på at udtrykke sig både sprogligt og skriftligt på grønlandsk, og et fokus på den grønlandske fanger- og jægerkultur(Hørlyck, Trine Beck & Sølbeck, Christian Klindt, 2021). Ydermere er det også en generation af unge grønlændere som enten kæmper for mere eller total grønlandsk selvstændighed, og dermed en udtrædelse af rigsfællesskabet. Dette kan ses som værende et interessant og progressivt modsvar til den diskrimination som grønlandske børn og unge bliver udsat for i mødet med Danmark, og mange af de unge ser det som en nødvendig modreaktion til diskriminationen, da de fremfor at lade diskrimination bryde dem ned, ser indad, og søger styrken i deres fælles grønlandske identitet og historie.

Som før nævnt, kan det diskuteres hvorvidt at diskrimination avler diskrimination, men evnen til at finde styrke i sit eget kulturelle bagland, må siges at være interessant i arbejdet med at forebygge og undgå diskrimination, da der kan argumenteres for, at fremtidige generationer af grønlændere dermed kan få en stærkere selvidentitet, og dermed evnen til at sige fra over diskrimination.

Positiv særbehandling og diskrimination

Der hersker på nuværende tidspunkt, forhåbentligt, ingen tvivl om, at denne opgaves undersøgelser primært, har kredset om diskrimination som værende yderst negativt. Ikke desto mindre, er det værd at diskutere hvorvidt diskrimination kan bruges i en positiv henseende, og gøre en forskel for visse grupper af mennesker?

Proportionalitetssynspunktet tager sit afsæt i positiv særbehandling af specifikke grupper af mennesker, som er underrepræsenteret i, for eksempel, bestyrelser og lederstillinger, grundet enten nuværende eller tidligere diskrimination. Man ser i første omgang på hvor stor en procentdel af befolkningen som tilhører den specifikke gruppe af mennesker, som man gerne vil tage hensyn til ved hjælp af den positive særbehandling. Efterfølgende ser man så på hvor stor en procentdel af disse mennesker som besidder specifikke stillinger, og hvis den specifikke gruppe mennesker procentvist er underrepræsenteret, kan man så gøre brug af **Proportionalitetssynspunktet** (Lippert-Rasmussen, Kasper & Ryberg, Jesper 2007, S.224).

Det kan diskuteres, at der både er gode og dårlige ting ved at gøre brug af **Proportionalitetssynspunktet**.

Hvis man skulle gøre brug af dette synspunkt som skole, med henblik på arbejdet med at inkludere alle typer af elever i fællesskabet, kan der argumenteres for, at elever af minoritetsbaggrund ville føle sig set og forstået. Som lærer ville man, via dette synspunkt, kunne være mere opmærksom på diskrimination af minoritets elever i klassen, da man derved kan gå ind og differentiere eleverne efter hvem som har mest behov for, for eksempel, at fremlægge først og hvem som har behov for at være i gruppe med specifikke elever. Med henblik på synspunktet internt i elevgruppen, kunne det bruges til at elever, som Aksel, ville føle sig mere velkomne.

Hvis man skal diskutere de mere negative sider af dette synspunkt, kan alt, praktisk talt, koges ned til det faktum, at man ikke bør forskelsbehandle sine elever på baggrund af deres, for eksempel, køn, religion, kultur eller etnicitet. Folkeskolen skal nemlig være et sted for eleverne, som er præget af ligestilling, åndsfrihed og demokrati (børne- og undervisningsministeriet, 2023a). Gør man brug af **Proportionalitetssynspunktet**, kan der, ydermere, argumenteres for, at man risikerer at majoriteten af eleverne i en klasse lige pludselig føler, at det er dem som bliver diskrimineret, på baggrund af at de blot tilhører majoriteten af klassen. Det komplekse ved netop dette synspunkt er dog, at for nogle

elever er skolen ikke præget af ligeværd, åndsfrihed og demokrati, men derimod er skolen et sted som, for dem, er præget af mobning og ekskludering fra klasse og skole, grundet deres, eventuelle, minoritetsbaggrund. Derfor kan det altså diskuteres hvorvidt at synspunktet alligevel kan bruges som et inkluderende værktøj, til at få repræsenteret alle typer af elever på en skole.

I forlængelse af snakken om ***Proportionalitetssynspunktet*** og om hvorvidt diskrimination kan bruges i en positiv henseende, er det også værd at diskutere om der er visse grupper af mennesker, som har mere ret til hjælp end andre, hvad angår bekæmpelse af negativ diskrimination.

Med udgangspunkt i Rigsfællesskabet og Holocausts indtræden i folkeskolens historiekanon, udtaler børne-og undervisningsminister Mattias Tesfaye, at Rigsfællesskabet er vigtigt at blive undervist i, da Rigsfællesskabet er en stor del af vores (Danmarks) fælles historie (Børne- og undervisningsministeriet, 2023c).

Hvad angår Holocaust, påpeger Tesfaye vigtigheden i at eleverne forstår alvoren af de frygtelige hændelser og forbrydelser som Holocaust bragte med sig. Ydermere er Holocaust flankeret af, at eleverne skal klædes på til at sige nej til antisemitisme og intolerance.

I disse udtalelser, er diskriminationsvinklen primært rettet mod bekæmpelse af antisemitisme, som helt afgjort er berettiget, da alle former for intolerance er uacceptable. Dog er det interessant at Grønland ikke får samme opmærksomhed, hvad angår diskrimination mod dem som folk, når Skriver Andersen og Foreningen Grønlandske Børn i årevis har kæmpet for et større fokus på Rigsfællesskabet, for netop at stoppe diskriminationen af grønlændere i Danmark og i al almindelighed. Det skal her tilføjes, at dette ikke må læses som værende en negligering af alvoren ved antisemitisme, men blot diskuterende overvejelser om, hvorfor man ikke rammer mere bredspektret i sine udtalelser, når man som børne-og undervisningsminister udtaler sig, og om det er den generelle holdning fra undervisningsministeriet, at man ikke anerkender diskriminationen mod Grønlændere?

Hvorvidt specifikke grupper af mennesker har mere ret til hjælp, hvad angår bekæmpelse, af diskrimination end andre, burde ikke være et reelt dilemma for en lærer, da der kan argumenteres for at intolerance og negativ diskrimination mod alle typer mennesker er uacceptabelt, men det kan altså diskuteres hvorvidt, at man er alligevel, er nødt til at vurdere dette (*Proportionalitetssynspunktet*), da det kan blive for komplekst at skulle hjælpe alle på samme tid, og da der ydermere er visse retningslinjer og diskurser, du som lærer skal navigere og arbejde under.

Konklusion & perspektivering

Konklusion

Med henblik på at forebygge og undgå diskrimination i undervisningsfaget historie, kan der konkluderes, at en succesfuld historiebrugsdidaktik, er et meningsfuldt sted at starte. Generelt har mine undersøgelser belyst, at undervisningsfaget historie har mange muligheder, hvad angår forebyggelse og undgåelse af diskrimination, da et fokus på en succesfuld historiebrugsdidaktik, og dermed elevernes historiebevidsthed og demokratiske dannelse, kan være med til at udvikle elevernes evner til at reflektere, deltage og møde deres medborgere med respekt og anerkendelse, fremfor fordomme og ekskludering.

I alle folkeskolens fag, skal man naturligvis bestræbe sig efter at udøve folkeskolens formålparagraffer bedst muligt (Børne- og undervisningsministeriet, 2023a), men efter at have skrevet denne opgave, føler jeg mig endnu mere tryk, end før, i at skulle undervise i historie, og jeg er yderst optimistisk, da faget historie ikke bare er læren om fortiden, men en generel dannelsesproces, som taler direkte ind i formålparagrafferne, og dermed et fag, som giver læreren en mulighed for at gøre en stor forskel for sine elever.

Jeg må dog også konkludere, at diskrimination stadig fylder en del ude på skolerne. Her skal der tilføjes, at der kan argumenteres for, at når der er så stort et problem med diskrimination mod specifikt grønlandske børn, som mine undersøgelser har belyst, kan det tale ind i en generel diskurs, hvad angår problemer med at imødekomme en, eventuel, bred kulturel diversitet i elevsammensætningerne med åbne, fremfor lukkede arme. Diskriminationen er både direkte, indirekte og institutionel, når en elev som Aksel melder sin ankomst på en dansk skole, og dette lader til at være et strukturelt problem, som gør sig gældende over hele landet. Med det sagt, kan der trods alt konkluderes, at Rigsfællesskabet og Holocausts indtræden i historiekanonien er et skridt i den rigtige retning, da meget tyder på, at oplysning og indblik i "det fremmede" er et konstruktivt middel til at bekæmpe fordomme og diskrimination.

Ydermere kan der konkluderes, at det ikke nødvendigvis er en indskrænkelse af ytringsfriheden, når man anerkender sine medmenneskers ønsker om at blive mødt og talt til på en bestemt måde, men at det bestemt er komplekst, da det at ytre sig som man vil, er en grundlovssikret ret i kongeriget Danmark. Grænserne kan være komplekse og utydelige, men ikke desto mindre, er det at møde et

andet menneske med respekt og dialog, et godt sted at starte, hvad angår bekæmpelse af diskrimination og ekskludering.

Perspektivering

Til den mundtlige eksamen, kunne det være interessant at se endnu længere ind i mulighederne for at undgå og forebygge diskrimination gennem historiebrugsdidaktikken, og ydermere udvikle et udkast til konstruktiv diskriminations forebyggende og undgående undervisning, ved hjælp af de 8 faser i procesmodellen for historiebrugsdidaktik (Faber, Sanne et al, 2022, S.51-56).

Ydermere kunne det være interessant at diskutere det værdimæssige grænseland, i forhold til hvornår man diskriminere og hvem som diskriminerer hvem, med udgangspunkt i rollerne som elever, lærere og skole, og med diskuterende tolkning af folkeskolens formålsparagraffer, som udgangspunkt for hvad som er, eller ikke er konstruktiv handling. (Børne- og undervisningsministeriet, 2023a).

Afslutningsvis kunne det være interessant at kigge ind i relations arbejdet med minoritets elever, uden at gøre brug af positiv særbehandling, og arbejde videre med et fokus på anerkendelseskundskaber hos elever, lærere og skole, med et overordnet fokus på forebyggelse og undgåelse af diskrimination, i ikke kun rollen som lærer i undervisningsfaget historie, men i alle aspekter af lærergerningen.

Litteraturliste

- Aarhus universitet (Intet årstal for publicering, a) *Kvalitativ og kvantitativ forskning* Lokaliseret marts 2024 <https://metodeguiden.au.dk/kvalitativ-og-kvantitativ-forskning>
- Aarhus universitet (Intet årstal for publicering, b) *Semistruktureret interview* Lokaliseret marts 2024 <https://metodeguiden.au.dk/semistruktureret-interview>
- Bjerre, Lone (2022) *Læremiddelanalyse – Hvornår er et læremiddel historie-fagligt godt?* Lokaliseret maj 2024 https://historielab.dk/laeremiddelanalyse-hvornaar-er-et-laeremiddel-historiefagligt-godt/#wp_lightbox_prettyPhoto/1/
- Børneråddet (2017) *Pressemeddelelse: Grønlandske børn i Danmark står ofte uden for danske fællesskaber* Lokaliseret marts 2024. <https://www.boerneraadet.dk/vores-viden/2017/nyheder/pm-groenlandske-boern-i-danmark-staar-ofte-uden-for-danske-faellesskaber/>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2023a) *Folkeskolens formål* Lokaliseret maj 2024. <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2023b) *Historie Fælles Mål* Lokaliseret maj 2024 https://emu.dk/sites/default/files/2023-06/gsk_historie_f%C3%A6lles%20m%C3%A5l%202023.pdf
- Børne- og Undervisningsministeriet (2023c) *Rigsfællesskabet og Holocaust tilføjes til folkeskolens historiekanon* Lokaliseret marts 2024 <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2023/jun/230606-rigsfaellesskabet-og-holocaust-tilfoejes-til-folkeskolens-historiekanon>
- Den Danske Ordbog (Intet årstal for publicering) *Grønlænderstiv* Lokaliseret maj 2024 <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=gr%C3%B8nl%C3%A6nderstiv>

- DR Lyd (2022) *Qallunaaq - hvad er jeg?* Lokaliseret april 2024 <https://www.dr.dk/lyd/p3/qallunaaq-hvad-er-jeg-3256637099000>
- Faber, Sanne, Kopp, Andreas, Lauts, Kirsten & Funch, Gitte (2022) *Det meningsfulde historiefag – Historiebrugsdidaktik fra teori til praksis* Forfatterne & Samfundslitteratur
- Folketinget (2019, a) Borgerforslag - Rigsfællesskabet på skoleskemaet Lokaliseret marts 2024 <https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?Id=FT-01661>
- Folketinget (Intet årstal for publicering, b) *Grundlovens paragraf 77*
- Foreningen Grønlandske Børn, (Intet årstal for publicering, a) *En tryk barndom og en god fremtid* Lokaliseret marts 2024 <https://www.fgb.dk/>
- Foreningen Grønlandske Børn, (Intet årstal for publicering, b) *Nuan -indsats for hele familien* Lokaliseret marts 2024 <https://www.fgb.dk/nuan>
- Færk, Winnie (2016) *Undskyld? Kampen om Danmark og Grønlands fælles fortid* Forfatteren & forlaget Columbus.
- Holck Bækgaard, Birgitte, Bækgaard, Henrik & Kallesø, Dorete (2019) *Livsideer – Interpendensetikker, Urørlighedszonen* Hans Reitzels forlag <https://livsideer.digi.hansreitzel.dk/?id=226>
- Hørlyck, Trine Beck & Sølbeck & Christian Klindt (2021) *'I ved ikke, hvem I koloniserede': Se godt på disse fotos, de viser et stykke af, hvem vi er* DR Nyheder lokaliseret maj 2024 <https://www.dr.dk/nyheder/indland/valgigroenland/i-ved-ikke-hvem-i-koloniserede-se-godt-paa-disse-fotos-de-viser-et>
- Institut for menneskerettigheder (2023a) *Specialrapportør kritiserer forhold for grønlandere i Danmark* Lokaliseret maj 2024. <https://menneskeret.dk/nyheder/specialrapportoer-kritiserer-forhold-groenlaendere-danmark>

- Institut for menneskerettigheder (2011b) *Begrebskatalog* Lokaliseret maj 2024.
<https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/begrebskatalog20-20drop20diskrimination.pdf>
- Institut for menneskerettigheder (2023c) *Flertallet af grønlandske studerende i Danmark oplever fordomme og eksklusion* Lokaliseret marts 2024.
<https://menneskeret.dk/nyheder/flertallet-groenlandske-studerende-danmark-oplever-fordomme-eksklusion>
- Lippert-Rasmussen, Kasper & Ryberg, Jesper (2007) *Født og forbliver lige og frie? Om diskrimination og etik* Museum Tusulanums forlag
- Løw, Ole (2019) *Relationer* Samfundslitteratur
- Ritzau, Politikken (2020) *Nationalmuseet siger farvel til 'eskimoerne' i arktisk udstilling* Lokaliseret maj 2024 <https://politiken.dk/kultur/art7872053/Nationalmuseet-siger-farvel-til-eskimoerne-i-arktisk-udstilling>
- Turnowsky, Walter (2018) *Borgerforslag: Grønland skal sættes på skoleskemaet i Danmark* Lokaliseret maj 2024 <https://www.sermitsiaq.ag/kultur/borgerforslag-gronland-skal-saettes-pa-skoleskemaet-i-danmark/228355>
- Uldall Jensen, Ulla (2000) *Fangerliv i Grønland* Skoletjenesten ved Nationalmuseet. Lokaliseret april 2024
https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/undervisning/dokumenter/etnografisk_samling/fangerliv_i_groenland.pdf

BILAG

BILAG 1 – Interview guide

1. *Præsentation af mig som undersøger og lærerstuderende.*
2. *Præsentation af undersøgelserne og interviewets omdrejningspunkt.*
3. *Præsentation af informant.*
4. *Interview begynder.*
5. *Hvordan opfatter du diskrimination?*
6. *Hvad er kendetegnet ved diskrimination, med henblik på dit personlige liv og virke?*
7. *Hvad tænker du at årsagerne til at diskrimination finder sted kan være?*
8. *Hvordan tænker du at man kan gribe diskrimination an i en folkeskole anno 2024?*
9. *Hvor skal ansvaret placeres, når elever diskrimineres af enten elever, lærere eller skole?*
10. *Afrunding af interview.*
11. *Sidste kommentar?*
12. *Tak for i dag.*

BILAG 2 – Uddrag af interview med børnefaglig konsulent hos foreningen Grønlandske Børn, Helle Skriver Andersen

Emil: Hej Helle. Tusinde tak for at tage dig tid til at se mig. Mine undersøgelsers omdrejningspunkt kredser om hvorvidt man bedst muligt, som historielærer, kan forebygge og undgå diskrimination i undervisningen, og i sit generelle virke som lærer. Jeg vil nu stille dig en række spørgsmål som alle har diskrimination som værende ”den røde tråd”, og jeg vil bede dig svare med udgangspunkt i din egen profession, og i denne egne holdninger og oplevelser. Først skal jeg dog bede dig om at præsentere dig selv.

Helle: Jamen jeg hedder Helle Skriver Andersen, og er oprindeligt uddannet pædagog, men har arbejdet som børnefaglig konsulent hos Foreningen Grønlandske Børn de sidste 13 år...

.....
Emil: *Hvordan opfatter du diskrimination?*

Skriver Andersen: Jeg opfatter diskrimination som værende yderst negativt, destruktivt og meningsløst...

Emil: *Hvad er kendetegnet ved diskrimination, med henblik på dit personlige liv og virke?*

Skriver Andersen: Jeg har i mit virke som børnefaglig konsulent hos Foreningen Grønlandske Børn været i kontakt med utrolig mange Grønlandske børn og familier, hvor størstedelen af dem har oplevet at blive udsat for diskrimination. Denne diskrimination finder typisk sted i Grønlændernes møde med Danmark i forbindelse med en permanent flytning fra Grønland til Danmark, et efterskoleophold i Danmark eller i forbindelse med påbegyndelse af uddannelse i Danmark. Man må ikke underkende at der er ligheder mellem det at være barn i Grønland og i Danmark, men overvægten af forskelligheder er vigtige at have for øje i arbejdet med at integrere Grønlandske børn, og dermed undgå diskrimination. Der er ikke nogen strategi hvad angår modtagelser af Grønlandske børn i Danske skoler, hvilket er problematisk, grundet de store kulturelle forskelle. Kommer man fra andre steder i verden, som faktisk geografisk er tættere på Danmark, er der forskellige integrationstilbud, men disse tilbud er ikke møntet Grønlandske børn, på trods af at de er 35000km hjemme fra...

Emil: *Hvad tænker du at årsagerne til at diskrimination finder sted kan være?*

Skriver Andersen: Uvidenhed. Når mennesker bliver diskrimineret, er det typisk på baggrund af fordomme og stereotyper, hvilket bunder i manglende oplysning, uvidenhed og lyst til at sætte sig ind i, hvordan den pågældende gruppe af mennesker som bliver diskrimineret, lever deres liv. Hvad angår Grønland, kan dette blandt ses i flere års underprioritering af undervisning og læren om Rigsfællesskabet og Grønland i folkeskolen...

Emil: *Hvordan tænker du at man kan gribe diskrimination an i en folkeskole anno 2024?*

Skriver Andersen: Rigsfællesskabets indtræden i historiekanonien er et godt sted at starte, men problemerne med diskrimination i folkeskolen er mere komplekse end som så. Det kræver en målrettet strategi, og det være sig ikke kun i forhold Grønlandske elever, men alle minoritets elever. Hvad angår Grønlandske elever, er man nødt til at anerkende de kulturelle forskelle, og hjælpe dem ud fra deres reelle forudsætninger kontra deres juridiske, og her tænker jeg på, at deres danske statsborgerskab bliver hindring, som før beskrevet...

Emil: *Hvor skal ansvaret placeres, når elever diskrimineres af enten elever, lærere eller skole?*

Skriver Andersen: Godt spørgsmål. Der skal en markant kultur ændring til. Det er aldrig børnenes skyld, og deres forældre har også været udsat for en specifik diskurs hvad angår Grønland. Hvad angår alle former for diskrimination har skolen et stort ansvar i hvordan man vælger at drive skole, og hvilke tiltag man benytter. Man er nødt til som skole at stille sig selv spørgsmålet om man gør nok? Ydermere skal man fra undervisningsministeriets side være mere bevist om hvilken linje man ligger, hvad angår diskrimination og intolerance. Vi har i Foreningen Grønlandske Børn selv sat en indsats ved navn NUAN-indsatsen i gang, og her hjælper vi, blandt andet, Grønlandske familier og børn i mødet med det offentlige i Danmark, for netop at undgå diskrimination...

.....

BILAG 3 – Uddrag af interview med lærerstuderende og grønlandere bosiddende i Danmark.

Emil: Hej Aksel. Tusinde tak for at tage dig tid til at se mig. Jeg kommer til at anonymisere dig i min opgave, men jeg skal bede om din tilladelse til at give en eventuel verificering af dine udtalelser, hvis det fra mit studie, mine vejledere og censors side bliver en nødvendighed for opgavens validitet.

Aksel: Hej Emil. Jeg vil altid gerne hjælpe, og du har min fulde accept til at bruge min udtalelser i dine undersøgelser. Du tager bare kontakt i forhold til en eventuelt verificering.

Emil: Jamen perfekt. Tak for det. Mine undersøgelser omdrejningspunkt kredser om hvorvidt man bedst muligt, som historielærer, kan forebygge og undgå diskrimination i undervisningen, og i sit generelle virke som lærer.

Jeg vil nu stille dig en række spørgsmål som alle har diskrimination som værende ”den røde tråd”, og jeg vil bede dig svarer med udgangspunkt i dine egne oplevelser med diskrimination. Først skal jeg dog bede dig om at præsentere dig selv.

Aksel: Interessant. Jeg hedder... og er lærerstuderende ved læreruddannelsen på Københavns professionshøjskole. Jeg er født og opvokset i Nuuk i Grønland, men har i flere perioder boet og gået i skole i Danmark med min Mor og mine søskende, grundet min mors arbejde. Min Mor er dansk og min Far er Grønlander...

.....
Emil: *Hvordan opfatter du diskrimination?*

Aksel: Diskrimination er frygteligt. Det kan være altødelæggende, og det er bestemt ikke noget jeg ønsker for nogen at prøve. Hvornår har det nogensinde været en god ide at diskriminere folk på baggrund af kultur og etnicitet? Historien taler for sig...

Emil: *Hvad er kendetegnet ved diskrimination, med henblik på dit personlige liv og virke?*

Aksel: Jamen jeg har jo desværre selv en ret omfattende historik i hvad angår diskrimination, og det har både været i Danmark og i Grønland.

I Grønland har jeg oplevet ikke at være ”nok” grønlander i visse kredse, da jeg ikke taler så godt Grønlandsk, og da jeg er 50/50, hvad angår mine forældre henholdsvis er dansk og grønlandsk oprindelighed. Det er virkelig hårdt, da jeg jo identificere mig som værende Grønlander.

I Danmark startede det, da jeg flyttede herved med min familie, og startede på en dansk skole i Rungsted. Rungsted er virkelig ikke Nuuk, og det lærte jeg på den hårde måde. Jeg følte mig ikke velkommen, blev drillet af mine klassekammerater, og hverken lærere eller skolen tog ansvar. De drillede mig med stereotypiske jokes om Grønlændere, og i de år jeg gik i skole i Danmark, var den Grønlandske rengøringsdame på skolen, den eneste som jeg kunne spejle mig. Da jeg startede på efterskole i Danmark, var det lidt bedre, men jeg var stadig ”Grønlænderen”, lagede ører til meget...

Emil: *Hvad tænker du at årsagerne til at diskrimination finder sted kan være?*

Aksel: Jeg følte ikke at mine klassekammerater kendte til min baggrund, og mit indtryk var i virkeligheden at de heller ikke var interesseret i at lærer den at kende. Jeg oplever diskrimination som værende mange menneske mod et fåtal af mennesker, som ikke minder om hinanden. De mange mennesker danner en stædig kollektiv ide om hvad som er rigtigt og forkert, og de få mennesker må bare finde sig i dette. Årsagerne til diskrimination er, ifølge mig selv, ganske enkelt intolerance og manglende empati for at anerkende, at visse ting gør visse mennesker kede af det.

Det er ligesom en masse børn som leger i en sandkasse. Tre af børnene kaster i fuld latter med sand på en af de andre børn. Barnet beder de andre holde op, da det gør ham ked af det, og giver ham en følelse af ikke at være med. Om de tre børn stopper med at kaste med sand, handler om hvorvidt de er villige til at anerkende det ene barns udtalelser eller om de bare bliver ved, da de jo har det sjovt...

Emil: *Hvordan tænker du at man kan gribe diskrimination an i en folkeskole anno 2024?*

Aksel: Oplysning, anerkendelse og respekt for forskelligheder...

Emil: *Hvor skal ansvaret placeres, når elever diskrimineres af enten elever, lærere eller skole?*

Aksel: Diskrimination er et strukturelt problem, som strækker sig fra børn til voksen, og fra lærere til skole og hele vejen ind til Christiansborg. Jeg synes at det er svært at placere et decideret ansvar, men jeg mener som udgangspunkt at alle skal til ansvar for deres opførsel og udtalelser...

.....